

Кульчевич О.М., студент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Іващенко А.В., канд. екон. наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ НЕ ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ

Сучасний поступ України як правової держави, яка бажає бути повноправним членом Європейського Союзу, безпосередньо пов'язаний з удосконаленням національного законодавства у розрізі європейських цінностей. Національне законодавство потребує свого удосконалення і з огляду на посилення ринкових процесів в житті держави та суспільства. Таким чином, особлива увага повинна приділятися питанням охорони праці. Існуюча сьогодні велика кількість нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві не сприяє розвитку економічних показників та викликає суттєві економічні втрати не тільки кожного окремого підприємства, а й держави в цілому.

Чимало фахівців у своїх працях зверталися до питання правового регулювання охорони праці в нашій державі. Серед них, зокрема, варто відзначити А.А. Абрамову, О.Т. Барабаша, М.І. Бару, І.В. Зуба, А.Я. Кисельова, В.Г. Ротаня, Г.І. Чанишеву, І.І. Шамшину, О. М. Ярошенка та інших. Але фундаментальної наукової роботи щодо дослідження правових проблем охорони праці в нашій державі, на жаль, не існує.

Метою даної статті є дослідження основ правового регулювання охорони праці в Україні.

Правовому регулюванню піддаються тільки найважливіші для життєдіяльності громадян та функціонування держави суспільні

відносини. Саме такими відносинами є відносини з охорони праці. Так, людина, що працює, проводить на виробництві значну частину свого життя, тому для її нормальної життєдіяльності в умовах виробництва потрібно створити безпечні і здорові умови, які б дали їй змогу плідно працювати, не перевтомлюючись та зберігаючи своє здоров'я. Правове регулювання охорони праці базується на факті визнання державою обов'язку забезпечити захист працівника, як сторони фактично більш слабкої в трудовому правовідношенні, з метою збереження його життя, здоров'я й високого рівня працездатності протягом тривалого часу.

Варто зазначити, що вітчизняне законодавство з охорони праці охоплює низку загальних нормативно-правових актів (Конституція України, Кодекс законів про працю України, Закон України «Про охорону праці» та інші) та спеціальних законодавчих актів. У своїй сукупності нормативні акти про охорону праці – це правила стандарти, норми, положення, інструкції, та інші документи, яким надано чинність правових норм обов'язкових для виконання.

Правовою основою законодавства щодо охорони праці є Конституція України. Конституція України проголошує: людина, її життя і здоров'я, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю; кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці; кожен має право на працю; кожен, хто працює, має право на відпочинок тощо.

На законодавчому рівні основні положення стосовно реалізації конституційних прав громадян на охорону праці закріплюються в Кодексі законів про працю та законах України («Про підприємства в Україні», «Про пожежну безпеку», «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення», «Про охорону здоров'я, «Про загальнообов'язкове державне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», «Про колективні договори і угоди» та ін.) [3]. Варто зазначити, що в нашій державі останнім часом проводиться робота по

підготовці та прийнятті нового Трудового кодексу України, який має прийти на заміну діючому Кодексу законів про працю, що діє ще з 1971 року.

З набуттям незалежності Україна перша серед республік колишнього Союзу прийняла 14 жовтня 1992 року Закон України «Про охорону праці». Даний закон є одним із найважливіших актів законодавства про охорону праці в нашій державі, його дія поширюється на всі підприємства, установи і організації незалежно від форм власності та видів їх діяльності, на усіх громадян, які працюють, а також залучені до праці на цих підприємствах. Він містить дев'ять розділів, що визначають основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності, на належні, безпечні і здорові умови праці, регулює за участю відповідних органів державної влади відносини між роботодавцем і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні [2].

Крім законодавчих актів України, правові відносини у сфері охорони праці регулюються підзаконними нормативними актами: Указами і розпорядженнями Президента України, рішеннями Уряду України, нормативними актами міністерств та інших центральних органів державної виконавчої влади.

Спеціальними законодавчими актами в галузі охорони праці є Державні нормативні акти про охорону праці, Державні стандарти Системи стандартів безпеки праці, Будівельні норми та правила, Санітарні норми, Правила технічної експлуатації електроустановок споживачів та інші нормативні документи.

Нормативні акти про охорону праці, що затверджуються власником, спрямовані на побудову чіткої системи управління охороною праці та забезпечення в кожному структурному підрозділі і на робочому місці безпечних і нешкідливих умов праці, встановлюють правила виконання

робіт і поведінки працівників на території підприємства, у виробничих приміщеннях, на будівельних майданчиках, робочих місцях відповідно до державних міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці. Нормативні акти про охорону праці, що підлягають затвердженню трудовим колективом (Положення про комісію з питань охорони праці підприємства, Положення про уповноважених трудових колективів з питань охорони праці, тощо) опрацьовуються власником разом з відповідними громадськими організаціями.

Таким чином, охорона праці є невід'ємною частиною діяльності держави. Чинне законодавство щодо охорони праці регулює відносини щодо створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням, адаптацію трудових процесів до спроможностей працівника з урахуванням стану його здоров'я і психологічного стану. Основне правове регулювання охорони праці здійснюється Конституцією України, Кодексом законів про працю України, нормами Закону України «Про захист прав споживачів» та Державними нормативно-правовими актами про охорону праці.

Список літератури:

1. **Конституція України.** – [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. **Закон України «Про охорону праці».** – [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://zakon4.rada.gov.ua>
3. **Грищук М.В.** Нормативно-правове регулювання охорони праці в Україні: реалії та перспективи / М.В. Грищук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – Рівне, 2012. – №2. –

С

.

1

-

1